

Η χριστιανική ανθρωπολογία ως θεμέλιο των απόψεων των Ορθόδοξων βιοηθικολόγων (Νίκη Νικολάου, Θεολόγος)

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/28VuCkN>]

Η Ορθοδοξία, δίνει απαντήσεις στα προβλήματα που απασχολούν τον άνθρωπο και τοιουτοτρόπως, δεν θα μπορούσε να παραμείνει μετέωρη μπροστά στα βιοηθικά διλήμματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπος ο κάθε άνθρωπος, ειδικά όταν «ο άνθρωπος κινδυνεύει να γίνει ό,τι αυτό που είναι αλλά αυτό που φτιάχνεται και κατασκευάζεται»[616].

Η θεολογία, βλέπει τον άνθρωπο ως εν-λόγο δημιουργία, υπό την προοπτική της τελείωσης και της θέωσης και όχι απλώς ως βιολογική και ά-λογη ύπαρξη[617]. Όπως παρατηρήσαμε, οι απόψεις των Ορθόδοξων βιοηθικολόγων σχετικά με τα βιοηθικά διλήμματα, βασίζονται στη χριστιανική ανθρωπολογία. Θετική είναι η στάση τους για τη μετάγγιση αίματος, αφού είναι μια ευκαιρία να δώσουμε

συνειδητή αγάπη και να ωφεληθούν πολλές ψυχές. Στις περιπτώσεις της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής και της χρήσης των βλαστικών κυττάρων, ορισμένοι διατηρούν θετική στάση υπό προϋποθέσεις. Όσον αφορά στις μεταμοσχεύσεις οργάνων και ιστών, πρέπει να τονιστεί ότι η Εκκλησία βλέπει την κάθε περίπτωση ξεχωριστά και μπορεί να τις δεχθεί ως πράξεις αυτοθυσίας. Η στάση τους απέναντι στα ζητήματα της παρέμβασης στο ανθρώπινο γονιδίωμα, της άμβλωσης, της κλωνοποίησης, της ευθανασίας και της καύσης των νεκρών, είναι αρνητική. Η ζωή αποτελεί υπέρτατο δώρου του Θεού προς τον άνθρωπο και για αυτό πρέπει να αντιμετωπίζεται με σεβασμό. Τόσο η αρχή της, όσο και το τέλος εναπόκεινται στα χέρια του Θεού και μόνον.

[616] Νικόλαος Χατζηνικολάου, *Ελεύθεροι από το γονιδίωμα, Προσεγγίσεις Ορθόδοξης Βιοηθικής*, ό.π., σ. 33

[617] Γεώργιος Π. Πατρώνος, *Θεολογία και Ορθόδοξο βίωμα*, ό.π., σ. 93

Βιβλιογραφία

1.Βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, σειρές και περιοδικά

ΑΓΟΡΑΣ, Κωνσταντίνος. “Εισαγωγικό σημείωμα στη Θεματική Ενότητα”, στο Γουνελάς Σ., κ.ά., *Η Ορθοδοξία ως Πολιτισμικό Επίτευγμα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου: Η Ορθοδοξία ως Πολιτισμικό Επίτευγμα*, τ. Α΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2002, σ. 13-15

ΑΓΟΡΑΣ, Κωνσταντίνος. “Ηθική και Βιοηθική”, στο Αγόρας Κ., κ.ά., *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας: Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας*, τ. Α΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2002, σ. 305-373

ΑΓΟΡΑΣ, Κωνσταντίνος. “Περί κόσμου, ανθρώπου και ιστορίας”, στο Αγόρας Κ., κ.ά., *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας: Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας*, τ. Α΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2002, σ. 75-158

ΑΝΔΡΕΟΥ, Ι. Σωκράτης. *Φύση και γνώμη κατά τον Άγιο Μάξιμο τον Ομολογητή*, Λευκωσία: Γραφικές Τέχνες “ΑΒΕΛ”, 2011

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ, Π. Νικόλαος. Πότε «εμψυχούται» το ανθρώπινο έμβρυο, Αθήνα: Αδελφότης Θεολόγων ο Σωτήρ, Σεπτέμβριος 1986

ΒΟΥΒΑΡΗ, Γ., ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Σ. Ορθόδοξη Βιοηθική και νεφρικές μεταμοσχεύσεις, *Ελληνική Νεφρολογία*, τεύχος 19(2), Αθήνα: χ.ε., 2007

ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ, Σταύρος. Κοινωνία θεώσεως: η σύνθεση Χριστολογίας και Πνευματολογίας στο έργο του Άγιου Γρηγόριου του Παλαμά, Αθήνα: Δόμος, 2001

ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ, Σταύρος. “Το Ορθόδοξο Ήθος”, στο Αγόρας Κ., κ.ά., *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας: Δόγμα, Πνευματικότητα και Ήθος της Ορθοδοξίας*, τ. Α΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2002, σ. 159-191

ΓΙΑΝΝΑΡΑΣ, Χρίστος. Η ελευθερία του ήθους, 2^η έκδ., Αθήνα: Ίκαρος, 1979

ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ, Αναστάσιος. Παγκοσμιότητα και Ορθοδοξία, *Μελετήματα Ορθοδόξου προβληματισμού*, Αθήνα: Ακρίτας, 2000

ΓΡΙΝΙΕΖΑΚΗΣ, Μακάριος. Η κλωνοποίηση υπό το πρίσμα της Ορθοδόξου Βιοηθικής, *Διδακτορική Διατριβή*, Ηράκλειο: χ.ε., 2003

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ, Ιωάννης. Έκδοσις Ακριβής της Ορθοδόξου πίστεως, Κείμενο-Μετάφραση-Εισαγωγή-σχόλια Νίκου Α. Ματσούκα, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2009

ΔΕΣΠΟΤΗΣ, Σωτήριος. “Φιλοσοφική Ηθική και Χριστιανική Ηθική”, στο Αντωνόπουλος Α., κ.ά., *Πίστη και Βίωμα της Ορθοδοξίας: Διαχρονικές Συνιστώσες της Χριστιανικής Θεολογίας στην Ορθοδοξία*, τ. Γ΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2008, σ. 155-217

ENGELHARDT, Herman Tristram. Μια ορθόδοξη προσέγγιση της Βιοηθικής, στο *Ζωντανή Ορθοδοξία στο σύγχρονο κόσμο*, Αθήνα: Εστία, 2001

ΖΑΦΕΙΡΗΣ, Γεράσιμος. Αι αμβλώσεις και η Ορθόδοξος Εκκλησία, *Θέσις και αντιθέσις*, Αθήνα: χ.ε., 1991

ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ, Δ. Ιωάννης. Χριστολογία και Ύπαρξη, *Περιοδικό Σύναξη*, τεύχος 2, *Ενανθρώπηση και Θέωση*, 2^η έκδ., Αττική: χ.ε., Άνοιξη 1982, σ. 9-20

ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ, Δ. Ιωάννης. Η κτίση ως Ευχαριστία Θεολογική προσέγγιση στο πρόβλημα της Οικολογίας, 3^η έκδ., Σειρά «Ορθόδοξη Μαρτυρία» αρ. 44, Αθήνα: Ακρίτας, 1992

ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ, Δ. Ιωάννης. Ευχαριστίας Εξεμπλάριον, *Κείμενα Εκκλησιολογικά και Ευχαριστιακά*

, Μέγαρο: Ευεργέτης, 2006

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ, Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας Κύπρου, Κύπρος: εκδόσεις Βιβλική Εταιρεία Κύπρου, 1989

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, τόμος 4^{ος}, Αθήνα: Αθ. Μαρτίνοσ, 1964, σ. 932

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, τόμος 6^{ος}, Αθήνα: Αθ. Μαρτίνοσ, 1965

ΙΩΑΝΝΗΣ, Λ. Γαλάνης. *Άνθρωποσ και κτίση στη βιβλική παράδοση*, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράσ, 2009

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Α. Θωμάσ. *Άνθρωποσ και κόσμοσ κατά τον Απόστολο Παύλο*, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράσ, 2008

ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟσ, Δ. Ιωάννησ. *Προσωπείο και Πρόσωπο κατά τουσ τρεισ Ιεράρχησ, Λόγοσ στην εορτή των τριών Ιεραρχών 30 Ιανουαρίου 1979*, Θεσσαλονίκη: χ.ε., 1979

ΚΑΡΜΙΡΗ, Ν. Ιωάννησ. *Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία τησ Ορθοδόξου Καθολικήσ Εκκλησίουσ*, τ. Α΄, Αθήνα: χ.ε. 1952

ΚΑΣΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, Γ. Ανέστησ. *Άνθρωποσ και φυσικό περιβάλλον*, 2^η έκδ., Αθήνα: Δόμοσ, 1992

ΚΟΪΟσ, Γ. Νικόλαοσ, *Ηθική θεώρηση των τεχνικών παρεμβάσεων στο ανθρώπινο γονιδίωμα*, Αθήνα: Κέντρο Βιοϊατρικήσ Ηθικήσ και Δεοντολογίασ, 2003

ΚΟΪΟσ, Γ. Νικόλαοσ, *Βιοηθική. Συνοδικά κείμενα Ορθόδοξων Εκκλησιών*, Αθήνα: Κέντρο Βιοϊατρικήσ Ηθικήσ και Δεοντολογίασ, 2007

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιοσ. *Παλαμικά*, 3^η έκδ., Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράσ, 1998

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιοσ. *“Θεολογική προβληματική των μεταμοσχεύσεων” στο Εκκλησία και μεταμοσχεύσεισ*, Αθήνα: Κλάδοσ Εκδόσεων Επικοινωνιακήσ και Μορφωτικήσ Υπηρεσίουσ τησ Εκκλησίουσ τησ Ελλάδοσ, 2001

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιοσ, *Χριςτιανική Ηθική II*, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράσ, 2004²

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιοσ. *Οδοιπορικό θεολογικήσ ανθρωπολογίασ*, Άγιο Όροσ:

Ιερά Μέγιστη Μονή Βατοπεδίου, 2005

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιος. *Χριστιανική Ηθική Ι*, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2009

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιος. *Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού*, 5^η έκδ., Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2010

ΜΑΡΑΣ, Αναστάσιος. “Σύγχρονα ζητήματα οικολογίας και βιοηθικής”, στο Αθανασοπούλου-Κυπρίου Σπ., κ.ά, *Η Ορθοδοξία ως Πολιτισμικό Επίτευγμα και τα Προβλήματα του Σύγχρονου Ανθρώπου: Ορθοδοξία και [Μετα-] Νεωτερικότητα*, τ. Γ΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2008, σ. 137-204

ΜΑΡΤΖΕΛΟΣ, Δ. Γεώργιος. *Η Χριστολογία του Βασίλειου Σελευκείας και η οικουμενική σημασία της*, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 1999

ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ, Α. Νίκος. *Παλαιάς και Καινής Διαθήκης σημεία νοήματα αποτυπώματα*, Φιλοσοφική και θεολογική βιβλιοθήκη 49, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2002

ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ, Α. Νίκος. “Εκκλησία και Βασιλεία του Θεού, Ιστορία και Εσχατολογία”, στο *Εκκλησία και Εσχατολογία*, Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος: Καστανιώτη, 2003

ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ, Α. Νίκος. *Δογματική και Συμβολική Θεολογία*, τ. Β΄, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2004

ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ Α. Νίκος. *Το πρόβλημα του κακού*, 3^η έκδοση, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2009

ΜΕΓΑΛΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 1, Αθήνα: Στρατηγικές Εκδόσεις ΕΠΕ (Ιωάννης Φλώρος), 2010

ΜΕΓΑΛΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 3, Αθήνα: Στρατηγικές Εκδόσεις ΕΠΕ (Ιωάννης Φλώρος), 2010

ΜΕΓΑΛΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, τ. 7, Αθήνα: Στρατηγικές Εκδόσεις ΕΠΕ (Ιωάννης Φλώρος), 2012

ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Ε. Νικόλαος. *Η περί του ανθρωπίνου εμβρύου ως ψυχοσωματικής υπάρξεως διδασκαλία της Εκκλησίας και η Χριστολογική θεμελίωσις αυτής*, 2^η έκδ., Αθήνα: χ.ε., 1986

ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, Ε. Νικόλαος. *Επιτεύγματα της συγχρόνου γενετικής, Ηθική Θεώρησις*

, 3^η έκδ., Αθήνα: χ.ε., 1990

ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ, Π. Νικόλαος. *Ανθρωπολογία της Παλαιάς Διαθήκης Ι: Ο άνθρωπος ως θεϊόν δημιουργήμα*, 8^η έκδ., Αθήνα: χ.ε., 1996

ΝΕΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, τόμος 2, Αθήνα: Μαλλιάρης Παιδεία, Πήγασος Εκδοτική Α.Ε., 2006

ΝΕΛΛΑΣ, Παναγιώτης. *Ζώνον Θεούμενον, Προοπτικές για μια Ορθόδοξη κατανόηση του ανθρώπου*, Αθήνα: Εποπτεία, 1979

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Β. Απόστολος. *Προβληματισμοί Χριστιανικού Ήθους*, Αθήνα: Γρηγόρης, 2002

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Β. Απόστολος. *Από τη γένεση στη γενετική*, Αθήνα: Γρηγόρης, 2006

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Ι. Νίκος. *Ανάλεκτα ή Περί του όντως Όντος και των όντων*, τ. Α΄, Θεσσαλονίκη: Π.Σ. Πουρναράς, 2002

ΝΥΣΣΗΣ, Γρηγόριος. *Περί κατασκευής του ανθρώπου*, ΡG 44

ΝΥΣΣΗΣ, Γρηγόριος. *Περί ψυχής και αναστάσεως ο λόγος*, ΡG 46

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΣΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΡΟΝ, Ιερά Μέγιστη Μονή Βατοπεδίου, Άγιο Όρος: 2000

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ-ΤΣΑΝΑΝΑ, Ολυμπία. *Η ανθρωπολογία του Μεγάλου Βασιλείου*, Θεσσαλονίκη: Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, 1970

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ, Αφιέρωμα: Βιοηθική και Ορθοδοξία, συνέντευξη Herman Tristram Engelhardt, μτφ Νικόλαος Κόιος, Δημήτριος Αλβανός, τ. 20, Απρ. - Ιούλ. 2006

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ, Περιοδική έκδοση Ιεράς Μητροπόλεως Κωνσταντίας-Αμμοχώστου, Έτος 4^ο, τεύχος 10^ο, Κύπρος: 2011

ΠΑΤΡΩΝΟΣ, Π. Γεώργιος. *Θεολογία και Ορθόδοξο βίωμα*, Αθήνα: Δόμος, 1994

ΠΑΤΡΩΝΟΣ, Π. Γεώργιος. *Η θέωση του ανθρώπου υπό το φως των εσχατολογικών αντιλήψεων της Ορθόδοξης Θεολογίας*, 2^η έκδ., Αθήνα: Δόμος, 1995

ΣΑΧΑΡΩΦ, Σωφρόνιος (Αρχιμανδρίτης), *Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, Έσσεξ*

Αγγλίας: Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου, 2010

ΣΕΙΡΑ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Γρηγόριος Νύσσης Άπαντα τα έργα / Δογματικά Α΄, μτφ Αθηναγόρου Κοκκινάκη Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, εκδόσεις ΕΠΕ Πατερικά εκδόσεις «Γρηγόριος ο Παλαμάς», Θεσσαλονίκη: 1979

ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΙΤΟΥ, Αιμιλιανός (Αρχιμανδρίτης). Λόγος περί νήψεως, Ερμηνεία στον Άγιο Ησύχιο, Ιερό Κοινόβιο Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, Ορμύλια Χαλκιδικής 2007, σ. 4-5

SNELL, Bruno. *The discovery of the mind, The Greek Origins of European Thought*, translated by T.G. Rosenmeyer, Oxford: Basil Blackwell, 1953

ΣΤΑΝΙΛΟΑΕ, Δ. “Άνθρωπος, δημιουργία και Δημιουργός”, περιοδικό *Πεμπτουσία*, τόμος 26^{ος}, Αθήνα: χ.ε., Απρίλιος- Ιούλιος 2008

ΤΕΜΠΕΛΗΣ, Ηλίας. ΤΕΡΕΖΗΣ, Χρήστος. “Οι έννοιες Ουσία – Φύσις, Πρόσωπον – Υπόστασις στην Νεοπλατωνική Φιλοσοφία και στην Ορθόδοξη Θεολογία”, στο Μαράς, Α., κ.ά., *Η Ορθοδοξία ως Κληρονομιά: Θεολογία και Φιλοσοφία στην Εποχή των Πατέρων*, τ. Γ΄, Πάτρα: ΕΑΠ, 2008, σ. 249-302

ΤΣΙΜΙΓΚΑΣ, Γ., ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ, Γ., Βασικές αρχές βιοηθικής και Ορθόδοξης ηθικής, στο Περιοδικό *Το Βήμα του Ασκληπιού*, τόμος 9^{ος}, τεύχος 2, Αθήνα: Απρίλιος-Ιούνιος 2010

ΦΑΝΑΡΑΣ, Γ. Βασίλειος, Επηρεάζεται η ορθόδοξη χριστιανική σκέψη από τις ετερόδοξες θέσεις και απόψεις για το θέμα της ιατρικά υποβοηθούμενης ανθρώπινης αναπαραγωγής, Περιοδικό *Σύναξη*, τεύχος 68, Αθήνα: χ.ε., 1998

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ, Νικόλαος (Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής). “Σύντομη εισαγωγή” στο *Εκκλησία και μεταμοσχεύσεις*, Αθήνα: Κλάδος Εκδόσεων Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, 2001

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ, Νικόλαος (Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής). *Ελεύθεροι από το γονιδίωμα, Προσεγγίσεις Ορθόδοξης Βιοηθικής*, Αθήνα: Κέντρο Βιοϊατρικής, Ηθικής και Δεοντολογίας, 2002

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ, Νικόλαος (Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής). Ο πρόσφατος νόμος για την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή και ο θεσμός της οικογένειας, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου *Η γυναίκα κατά τον Απόστολο Παύλο*, Βέροια: Ιούνιος 2003, σ. 361-374

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ, Νικόλαος (Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής). Από την έκρηξη της φυσικής στη γέννηση της βιοηθικής,

Χαριστήριος τόμος προς τιμήν του Μακαριώτατου Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. Χριστοδούλου, Αθήνα: χ.ε. 2004

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ, Νικόλαος (Μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής). *Αλλήλων Μέλη οι μεταμοσχεύσεις στο φως της Ορθόδοξης θεολογίας και ζωής*, Αθήνα: Κέντρο Βιοϊατρικής, Ηθικής και Δεοντολογίας, 2005

ΧΡΗΣΤΟΥ, Κ. Παναγιώτης. *Γρηγόριου του Παλαμά Συγγράμματα*, τ. Α΄, Θεσσαλονίκη: χ.ε., 1962

2. Διαδικτυακές πηγές

ΒΛΑΧΟΣ, Σ. Ιερόθεος. *Η ζωή μετά τον θάνατο*, (<http://img.pathfinder.gr/clubs/files/34350/9.html>), ημερομηνία ανάκτησης 18/05/2013

ΒΛΑΧΟΣ, Σ. Ιερόθεος. *Η καρδιά ως «μεταφυσικό» όργανο*, (<http://www.oodegr.com/oode/dogma/psychika/kardia2.htm>), ημερομηνία ανάκτησης 10/08/2013

BASIC POSITIONS ON THE ETHICS OF EUTHANASIA, Athens: The Holy Synod of the Church of Greece Bioethics Committee, 2007 στο διαδικτυακό τόπο <http://www.bioethics.org.gr/en/Euthanasia4I.pdf>, ημερομηνία ανάκτησης 15/05/2013

ΓΡΙΝΙΕΖΑΚΗΣ, Μακάριος. *Δωρεά οργάνων-Μεταμοσχεύσεις, Ηθική και θεολογική θεώρηση*, (<http://www.iak.gr/gr/logoi-arthra/bioithika/1305810310.html>), ημερομηνία ανάκτησης 02/06/2013

ΓΝΩΜΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ: Επιλογή φύλου με τη μέθοδο της προεμφυτευτικής διάγνωσης (PGD) ([http://www.bioethics.gov.cy/Law/cnbc/cnbc.nsf/All/F6FBFBDFD69DB490C2257267004D1269/\\$file/%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B7%20%CE%A6%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85%20%CE%BC%CE%B5%20%CF%84%](http://www.bioethics.gov.cy/Law/cnbc/cnbc.nsf/All/F6FBFBDFD69DB490C2257267004D1269/$file/%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B7%20%CE%A6%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%85%20%CE%BC%CE%B5%20%CF%84%)) ημερομηνία ανάκτησης 12/05/2013

ΔΡΕΠΑΝΟΚΥΤΤΑΡΙΚΗ ΝΟΣΟΣ, (<http://www.syppadremia.gr/?q=node/10>), ημερομηνία ανάκτησης 01/06/2013

ΔΥΣΤΡΟΦΙΑ DUCHENNE, (<http://www.mdacyprus.org/MDAcyprus/page.php?pageID=5>), ημερομηνία ανάκτησης 13/07/2013

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ, *Βασικές θέσεις επί της ηθικής υποβοηθούμενης αναπαραγωγής* (<http://www.ecclesia.gr/greek>)

/holysynod/committees/bioethics/ k0006.htm), ημερομηνία ανάκτησης 27/03/2013

ΕΠΙΣΗΜΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ, ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ, ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ, ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΜΕΝΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ, Αθήνα: Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Επιτροπή Βιοηθικής, 2007, (<http://www.bioethics.org.gr/Episimakeimenavioithikis.pdf>), ημερομηνία ανάκτησης 17/12/2012

ΕΦΡΑΙΜ, Αρχιμανδρίτης. *Ο αιφνίδιος θάνατος από θεολογικής απόψεως*, (<http://www.pemptousia.gr/2013/06/%CE%BF-%CE%B1%CE%B9%CF%86%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B8%CE%AC%CE%BD%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B1%CF%80/>), ημερομηνία ανάκτησης 21/06/2013

ΖΗΖΙΟΥΛΑΣ, Δ. Ιωάννης. *Μαθήματα Χριστιανικής Δογματικής, Κεφάλαιο Ε: Περί Δημιουργίας, Σωτηρίας, Χριστολογίας και Εκκλησιολογίας*, (<http://www.oodegr.com/oode/dogmat1/E2.htm>), ημερομηνία ανάκτησης 20/12/2012

HUNTINGTON, ([http://www.news-medical.net/health/What-is-Huntingtons-Disease-\(Greek\).aspx](http://www.news-medical.net/health/What-is-Huntingtons-Disease-(Greek).aspx)), ημερομηνία ανάκτησης 23/07/2013

ΘΡΟΜΒΟΠΕΝΙΑ, (<http://www.iatronet.gr/iatriko-lexiko/thromvopenia.html>), ημερομηνία ανάκτησης 1/06/2013

ΙΝΝΟΚΕΝΤΙΟΣ ΜΟΣΧΑΣ. (http://el.wikiquote.org/wiki/%CE%99%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE), ημερομηνία ανάκτησης 20/03/2013

ΚΑΤΣΙΜΙΓΚΑΣ, Γ. *Προεμφυτευτικός-προγεννητικός έλεγχος- γενετικές εξετάσεις σε παιδιά (ηθική και θεολογική θεώρηση)*, (http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/pastoral/katsimigas_progen.html), ημερομηνία ανάκτησης 12/05/2013

ΚΟΪΟΣ, Γ. Νικόλαος. *Συνέδριο Βιοηθικής του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (CEC): Αναφορά προς την Επιτροπή Βιοηθικής της Ι.Σ. της Εκκλησίας της Ελλάδος* (<http://www.pemptousia.gr/2012/08/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%AD%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%BF-%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B7%CE%B8%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE>

%BF%CF%85%CE%BB%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%B5%CF%85/), ημερομηνία ανάκτησης 10/05/2013

ΚΟΪΟΣ, Γ. Νικόλαος. Η αναβάθμιση του ρόλου του μαθήματος των θρησκευτικών μέσα από τις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις: το παράδειγμα της βιοηθικής, (www.pi-schools.gr/lessons/religious/lykeio/.../koios_par_vioithikis.doc), ημερομηνία ανάκτησης 30/06/2013

ΜΑΝΤΖΑΡΙΔΗΣ, Ι. Γεώργιος. Μεταμοσχεύσεις και εγκεφαλικός θάνατος, (<http://www.pemptousia.gr/2012/03/30259/?st=%CE%B5%CE%B3%CE%BA%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%8D%CF%84%CF%84%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%87%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B7%CE%B8%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF/#.UZMcUZtzmso.facebook>), ημερομηνία ανάκτησης 15/05/2013

ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ, Αθανάσιος. Αποσπάσματα από ομιλίες του για την έκτρωση, (<http://www.impantokratoros.gr/p-athanasios-ektrosh.el.aspx>), ημερομηνία ανάκτησης 30/01/2013

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Πέτρος. Βλαστοκύτταρα - Χρήσεις και Βιοηθικοί Προβληματισμοί [1], (<http://www.pemptousia.gr/2013/05/b%CE%BB%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%8D%CF%84%CF%84%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%87%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B7%CE%B8%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF/#.UZMcUZtzmso.facebook>), ημερομηνία πρόσβασης 16/05/2013

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, Πέτρος. Βλαστοκύτταρα - Χρήσεις και Βιοηθικοί Προβληματισμοί [2] (<http://www.pemptousia.gr/2013/05/b%CE%BB%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BA%CF%8D%CF%84%CF%84%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%87%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%B7%CE%B8%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF/#.UZMcUZtzmso.facebook>), ημερομηνία ανάκτησης 17/05/2013

ΣΥΝΔΡΟΜΟ DOWN, (http://media.wix.com/ugd/95ebbe_4cf654552b1fb62917399c67e703222f.pdf), ημερομηνία ανάκτησης 24/06/2013

ΣΥΝΔΡΟΜΟ TURNER, (<http://turnersyndrome.org/learn-about-ts/what-ts>), ημερομηνία ανάκτησης 01/10/2013

TAY-SACH, (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmedhealth/PMH0002390/>), ημερομηνία ανάκτησης 24/06/2013

TAY-SACH, (<http://ghr.nlm.nih.gov/condition/tay-sachs-disease>), ημερομηνία

ανάκτησης 24/06/2013

ΦΑΝΑΡΑΣ, Γ. Βασίλειος. “Η θέση των Ορθοδόξων και των άλλων Εκκλησιών και των Θρησκειών για θέματα τεκνογονίας”, ομιλία στην διεπιστημονική σύσκεψη περί Συζυγίας και Τεκνογονίας, η οποία διοργανώθηκε από την Ειδική Συνοδική Επιτροπή Γάμου, Οικογενείας, Προστασίας Παιδιού και Δημογραφικού Προβλήματος (13-14 Δεκεμβρίου 2002) (http://www.ecclesia.gr/greek/holysynod/committees/family/parousiasi_syzigia.html), ημερομηνία ανάκτησης 05/05/2013

ΧΟΡΣ, Λάνα. 21^{ος} αιώνας: Μεγάλες προσδοκίες, (http://www.ivf.gr/pressroom_21.html), ημερομηνία ανάκτησης 30/06/2013

- - - - -, http://www.pi-schools.gr/books/gymnasio/anth_c/math/s_055_081.pdf, ημερομηνία ανάκτησης 19/12/2012

- - - - -, <http://kids.in.gr/collections/in-vitro-fertilization/article/?aid=5422374>, ημερομηνία ανάκτησης 29/04/2013

- - - - -, <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-A106/%CE%94%CE%B9%CE%B4%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%20> ημερομηνία ανάκτησης 20/04/2013

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.